

กลยุทธ์การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการเรียนรู้ จากศูนย์การเรียนรู้ในเขตจตุจักร

The Communication Strategy and Participation of People Learning Promotion
from Learning Center in Chatuchak District

จุไรรัตน์ ทองคำชื่นวิวัฒน์¹ และ ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ²

Jurairat Thongkhumchuenvivat¹ and Panya Theerawitthayalert²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา ระดับกลยุทธ์การสื่อสารที่สามารถบริหารจัดการ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนจากศูนย์การเรียนรู้ในเขตจตุจักร 2) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และสารที่ประชาชนสนใจ คือ กิจกรรมทางศาสนา ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษาและด้านฝึกอาชีพเสริม 3) ความสัมพันธ์ของกลยุทธ์การสื่อสารที่สามารถบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ และ 4) แนวทางกลยุทธ์การสื่อสารที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนและจัดทำสื่อที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนจากศูนย์การเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในชุมชนนครหลวง ชุมชนหลังวิทยาลัยครูจันทร์เกษม และชุมชนหลังโรงเรียน จำนวน 190 คนและผู้นำชุมชนใน 3 ชุมชนดังกล่าว จำนวน 9 คน จากการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงและการเลือกแบบตามสะดวกอย่างเป็นสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหความสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับกลยุทธ์การสื่อสารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจากสื่อและสารที่ประชาชนในชุมชนเปิดรับข่าวสาร อยู่ในระดับปานกลาง สื่อที่สำคัญ คือ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อเสียงตามสายในชุมชน 2) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง 3) กลยุทธ์การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 4) แนวทางกลยุทธ์การสื่อสารที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชน พบว่า ควรปรับปรุงการดำเนินงานในทุกด้าน และสื่อที่ได้เผยแพร่ส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนของศูนย์การเรียนรู้ คือ สื่อแผ่นพับ โปสเตอร์ และบุคคล

คำสำคัญ : กลยุทธ์การสื่อสาร การมีส่วนร่วม การส่งเสริมการเรียนรู้ และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

¹สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม

²สาขาวิชาการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม

Abstract

The purposes of this research are were 1) to study the communication strategy level which learning promotion management from learning center of people in Chatuchak District, 2) to study people's participating level in learning center, 3) to study the relation of communication strategy and participatory level to activities of learning center, and 4) to study the communication strategy which learning promotion management that promotion people's learning and media production for people's learning promotion of learning center. The research samples were people in 3 communities are Nakomhlaung, Hlangwitayalaikruchandrasem and Hlangrongjae total 190 people and the samples who are opinion leaders in those 3 communities total 9 persons by Purposive Sampling and Convenience Proportion Sampling. This research instruments were a set of questionnaire and interviewed from for leaders opinion. The statistics under for analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson's product moment correlation.

The research finding were follows: 1) the communication strategy level of learning center about media and message that community people explore were at the modulate level which media or media channel are personal media, printed media and loud speaker. 2) the people participation level of learning center management were at the modulate level. 3) the communication strategy has medium relation with people's participation of learning promotion in learning center at significance level 0.01. and 4) the communication strategies for people learning promotion should to improve in all anpeet media for people learning promotion of learning center were folder poster and person media

Keywords: communication strategy, participation, learning promotion, learning center

บทนำ

การศึกษาในฐานะเป็นกลไกพื้นฐานของการพัฒนาคน พัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาในสังคมไทยที่ผ่านมาเป็นการจัดการศึกษาเพื่อราชการโดยราชการ เป็นการศึกษาที่สร้างชนชั้น มิใช่การศึกษาที่ทำหน้าที่ยกระดับคุณภาพของคนส่วนใหญ่ (ประเวศ วะสี, 2534: 53 – 54) การศึกษาที่ผ่านมาจึงไม่ตอบสนองของความต้องการและไม่สอดคล้องกับสภาพชีวิตของประชาชน ระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันจึงควรเน้นการมีและใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย นอกจากระบบโรงเรียน ควรมีแหล่งการ

เรียนรู้เข้ามาเสริม โดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาการจัดการจัดทำมาตรฐานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้กรอบตัวชี้วัดขั้นพื้นฐานและขั้นพัฒนา

จากการสำรวจเบื้องต้นของผู้วิจัยพบว่า ศูนย์การเรียนรู้ในหลายชุมชนขาดมาตรฐานในการส่งเสริมการเรียนรู้ มีลักษณะที่ไม่เหมาะสม ขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของประชาชน หรือการบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการผลักดันก็ต้องคำนึงถึงความต้องการของชุมชนเป็นหลักในการเป็น “หนึ่งชุมชน หนึ่งศูนย์เรียนรู้” ในแต่ละศูนย์การเรียนรู้ควรมีห้องสมุด

ระดับหมู่บ้าน มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมของคนในชุมชน ที่เน้นให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนและคนทุกระดับ” หลักการสำคัญในการดำเนินงาน คือ การจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งมีด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ด้านอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม ด้านการให้บริการและการจัดกิจกรรม ด้านการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และที่สำคัญคือด้านการสื่อสารที่แนะนำส่งเสริมกิจกรรมแก่ประชาชนในชุมชนในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เหมาะสม ทำให้ไม่สามารถดำเนินการจัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพในแต่ละกิจกรรมที่ควรจัดการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน ให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยเฉพาะได้ตลอดชีวิตเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมในทุกพื้นที่ เดิมเดิมระบบการศึกษาให้รองรับการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง

ทั้งนี้การสื่อสารในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารมวลชน สื่อเฉพาะกิจ หรือสื่อในท้องถิ่นต่างถูกคาดหวังให้เข้ามามีบทบาทหนุนเสริม ในฐานะเป็นกลไกสำคัญหรือเครื่องมือโดยค้ำประกันถึงประเด็นของ “การมีส่วนร่วม” ของกลุ่มเป้าหมาย คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม เขตจตุจักร เพื่อศึกษาถึงการประยุกต์ใช้การสื่อสารที่เป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนในชุมชน และสามารถทำให้เกิดความสนใจในกระบวนการเรียนรู้ที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนเขตจตุจักร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับกลยุทธ์การสื่อสารที่สามารถบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนจากศูนย์การเรียนรู้ในเขตจตุจักร

2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของกลยุทธ์การสื่อสารที่สามารถบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้

4. เพื่อหาแนวทางกลยุทธ์การสื่อสารที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชน และจัดทำสื่อที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนจากศูนย์การเรียนรู้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตด้านประชากร จากการสอบถามจากผู้นำแต่ละชุมชน พบว่า มีผู้นำชุมชนในชุมชนนครหลวงชุมชนหลังวิทยาลัยครูจันทรเกษม และชุมชนหลังโรงเรียนจันทรเกษม 21 คน และประชาชนในชุมชนนครหลวงชุมชนหลังวิทยาลัยครูจันทรเกษม และชุมชนหลังโรงเรียนจันทรเกษม 357 ครอบครัว (ประชุม เพ็งอ่อน ประภัสสร ชูทอง และสุกัญญา ไชยวุฒิ, 2556)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. **ตัวแปรอิสระ** คือ กลยุทธ์การสื่อสารที่สามารถบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2. **ตัวแปรตาม** คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

สมมติฐานของการวิจัย

กลยุทธ์การสื่อสารที่สามารถบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ประชาชนในชุมชน เขต จตุจักร จำนวน 3 ชุมชน ได้แก่ ประชาชนในชุมชนนครหลวง มีจำนวน 122 ครัวเรือน (สุกัญญา ไชยวุฒิ, 2556) ชุมชน หลังวิทยาลัยครูจันทร์เกษม มีจำนวน 113 ครัวเรือน (ประภัสสร ชูทอง, 2556) และ ชุมชนหลังโรงเจ มีจำนวน 122 ครัวเรือน (ประชุม เพ็งอ่อน, 2556) รวมทั้งสิ้นจำนวน 357 ครัวเรือน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยเชิงปริมาณ ทำการคำนวณหาขนาดของตัวอย่างของแต่ละชุมชน แบบเป็นสัดส่วน ในชุมชนนครหลวง มีจำนวน 68 ครัวเรือน ชุมชนหลังวิทยาลัยครูจันทร์เกษม มีจำนวน 64 ครัวเรือน และ ชุมชนหลังโรงเจ มีจำนวน 68 ครัวเรือน รวมทั้งหมด 190 ครัวเรือน (ครัวเรือนละ 1 คน รวม 190 คน) และในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชนทั้ง 3 ชุมชน ๆ ละ 3 คน รวมจำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามประชาชนแต่ละชุมชน เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของประชาชน กลยุทธ์การสื่อสารด้วยสารและสื่อ (ช่องทาง) ที่ใช้การเผยแพร่ข่าวสารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจากพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารและสื่อของประชาชน และ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ความคิดเห็นอื่นๆ และข้อเสนอแนะของประชาชน เกี่ยวกับการบริหารงานและกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน เกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของคณะกรรมการ ความคิดเห็นต่อสภาพ การดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน ความคิดเห็นต่อกิจกรรมและการสื่อสารของ คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย

1. ตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความตรง (Validity) ของเนื้อหาใน แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

2. หาค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) ของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด ไปทำการทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ ซึ่งกลยุทธ์การสื่อสารด้วยสารและสื่อ (ช่องทาง) ที่ใช้ การเผยแพร่ข่าวสารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจาก พฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารและสื่อของประชาชน มีค่าความเชื่อมั่น = 0.81 และการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีค่าความเชื่อมั่น = 0.97

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ใช้วิธีวัดความถี่และหาค่า ร้อยละ เพื่ออธิบายคุณลักษณะของประชาชน โดยทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

2. การวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ทดสอบสมมติฐาน ระหว่างกลยุทธ์การ สื่อสารกลยุทธ์การสื่อสารที่สามารถบริหารจัดการ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรม ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยใช้สถิติการทดสอบ ความสัมพันธ์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลทั่วไปของกรรมการ ชุมชน ของข้อมูลทั่วไป ความคิดเห็นต่อสภาพการ ดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน และ ความคิดเห็นต่อกิจกรรมและ การสื่อสารของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล

5. การนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยใช้ การนำเสนอข้อมูลของแบบสอบถามในลักษณะ

การบรรยายหรือพรรณนาวิเคราะห์ ประกอบ ตาราง ส่วนแบบสัมภาษณ์ใช้การจัดหมวดหมู่ และ บรรยายเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับกลยุทธ์การสื่อสารที่สามารถบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนจากศูนย์การเรียนรู้ในเขต จตุจักร

กลยุทธ์การสื่อสารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจากพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารและสื่อของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง คือ เสียงตามสายในชุมชน ($\bar{X} = 3.46, S.D. = 1.37$) ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน ($\bar{X} = 3.21, S.D. = 1.23$) สมาชิกในครอบครัว ($\bar{X} = 3.09, S.D. = 1.34$) งานประเพณี/กิจกรรม ($\bar{X} = 2.86, S.D. = 1.26$) คณะกรรมการชุมชน ($\bar{X} = 2.82, S.D. = 1.35$) และโทรทัศน์ ($\bar{X} = 2.64, S.D. = 1.71$) ส่วนสื่อที่เปิดรับในระดับต่ำ คือ หนังสือพิมพ์ ($\bar{X} = 2.50, S.D. = 1.65$) ป้ายประกาศ ($\bar{X} = 2.49, S.D. = 1.28$) วิทยุ ($\bar{X} = 2.47, S.D. = 1.51$) เจ้าหน้าที่พัฒนาฝ่ายพัฒนาของรัฐ ($\bar{X} = 2.46, S.D. = 1.24$) ไปสเตอร์ ($\bar{X} = 2.26, S.D. = 1.2$) ใบปลิว ($\bar{X} = 2.25, S.D. = 1.24$) นิตยสาร/วารสาร/จุลสาร ($\bar{X} = 2.24, S.D. = 1.39$) เจ้าหน้าที่จากองค์การเอกชน ($\bar{X} = 2.05, S.D. = 1.21$) และ นักการเมือง(สก./สข./สส.) ($\bar{X} = 1.81, S.D. = 1.11$) โดยรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.57, S.D. = .89$) โดยสารที่ประชาชนสนใจในระดับปานกลาง ได้แก่ กิจกรรมทางศาสนา ศูนย์สุขภาพของชุมชน วัฒนธรรม ประเพณีสำคัญของชุมชน ออกกำลังกาย การฝึกอาชีพ การเรียน/การสอน การศึกษานอกโรงเรียนงานอดิเรก และระดับต่ำ คือ เรื่องการเมือง

2. ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในระดับปานกลางในทุกด้าน ได้แก่ การเข้าประชุมเพื่อรับฟังการดำเนินงาน/กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.00, S.D. = 1.21$) การสละทรัพย์สินส่วนตัวในการส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ เช่น เงิน วัสดุ อุปกรณ์ เป็นต้น ($\bar{X} = 2.96, S.D. = 1.21$) การชักชวนบุคคลอื่น ๆ เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.94, S.D. = 1.26$) การได้รับผลประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้ที่ชุมชนจัดขึ้น ($\bar{X} = 2.80, S.D. = 1.17$) การทำหน้าที่ดูแลรักษาทรัพย์สินของชุมชนและทางราชการในศูนย์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.76, S.D. = 1.39$) การติดตามความก้าวหน้าของศูนย์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.75, S.D. = 1.18$) การแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมด้านต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.71, S.D. = 1.19$) การประเมินผลงานกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.70, S.D. = 1.25$) การช่วยเหลือด้านแรงงานในการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ และการติดตามการทำงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.68, S.D. = 1.25$) การประสานงานดำเนินกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.64, S.D. = 1.25$) และการตัดสินใจกำหนดกิจกรรมให้มีขึ้นในศูนย์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.61, S.D. = 1.26$) ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.77, S.D. = .97$)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกลยุทธ์การสื่อสารที่สามารถบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้

ผลการวิเคราะห์พบว่ายอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ว่ากลยุทธการสื่อสารจากพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารและสื่อของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ในเชิงบวก ระดับปานกลาง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.55 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการวิเคราะห์การหาแนวทางกลยุทธการสื่อสารที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชน และจัดทำสื่อที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนจากศูนย์การเรียนรู้

กลยุทธการสื่อสารที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชน ในด้านเนื้อหา/กิจกรรมที่ประชาชนต้องการ เรียนรู้ คือ ด้านสุขภาพ การประกอบอาชีพ อาชีพเสริมและการฝึกวิชาชีพ การศึกษาและความรู้ กิจกรรมต่าง ๆ กีฬาและเด็ก การพัฒนาชุมชน และพัฒนาเด็ก ด้านยาเสพติด ข่าวสารด้านต่าง ๆ ประเพณี วัฒนธรรม/การทำบุญ และการดำเนินชีวิตตามลำดับ ซึ่งกระทำได้หลากหลายในศูนย์การเรียนรู้ ส่วนสื่อที่ได้เผยแพร่ส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนของศูนย์การเรียนรู้ คือ โปสเตอร์และบุคคล

5. ผลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนในการดำเนินงานและการสื่อสารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

5.1 ความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

5.1.1 ด้านอาคารสถานที่ เป็นอาคารชั้นเดียวต้องปรับปรุง หรือมีเพียงห้องพยาบาล จึงต้องการขยายพื้นที่ จัดตั้งอาคารห้องสมุดเพราะมีเด็กในชุมชนมาก

5.1.2 ด้านความสะดวกในการเดินทางของประชาชน มีความเหมาะสมสะดวก

5.1.3 ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยทั่วไปเหมาะสม แต่อาคารร้อนมาก ต้องการเครื่องปรับอากาศหรือพัดลมติดตั้งเพิ่ม

5.1.4 ด้านสภาพวัสดุอุปกรณ์ภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ส่วนใหญ่มีพอใช้การได้ดี ยังขาดงบประมาณซื้อเครื่องมือ หรือมีแต่ห้องพยาบาลตั้งอยู่กลางชุมชน ต้องการเครื่องมือด้านการแพทย์

5.1.5 ด้านบุคลากรประจำ/ผู้ดูแลศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือ ประธานและกรรมการช่วยกันดูแลดีอยู่แล้ว แต่บางคนต้องการบุคลากรประจำศูนย์ ต้องให้ทุกคนที่ร่วมกิจกรรมช่วยกันทำความสะอาด

5.1.6 ด้านงบประมาณและความช่วยเหลือจากภายในชุมชน โดยทั่วไปไม่มี บางชุมชนกรรมการนำเงินที่ได้จากกระทรวงสาธารณสุข แต่ถ้าจำเป็นบางชุมชนขอความร่วมมือจากคนในชุมชนช่วยกันร่วมทอดผ้าป่าสามัคคี จากภายนอกคือ สำนักงานเขตจตุจักร ช่วยกิจกรรมวันสำคัญ นอกจากนั้นมาจากมูลนิธิศุภนิมิต ศูนย์อนามัย 51 วัดไผ่ตัน สะพานควาย และนักรการเมือง

5.1.7 ด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมออกความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการชุมชนกับคนในชุมชน มีการร่วมมือกันในการทำกิจกรรมการเรียนรู้

6. ความคิดเห็นต่อกิจกรรมและการสื่อสารของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

6.1 ลักษณะประจำของกิจกรรมและการให้บริการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้แก่ ชุมชนนครหลวงมีห้องสมุด งานประจำปี เช่น วันสงกรานต์ วันเด็กแห่งชาติ วันพ่อ วันแม่ เป็นต้น หรือกิจกรรมจากทางมูลนิธิศุภนิมิตและมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษมเข้ามาขอความร่วมมือจากชุมชนบ้าง ชุมชนหลังวิทยาลัยครูจันทร์เกษมมีการแบ่งงานกันทำในทุกส่วนเปิดให้บริการเป็นประจำในการบริการ

และการทำกิจกรรม ซึ่งมีความเหมาะสม ประชาชนให้ความร่วมมือเข้าร่วมเป็นอย่างดี แต่สถานที่ที่มีพื้นที่จำกัดหรือขาดบุคลากรประจำดูแล

6.2 ลักษณะของกิจกรรมและการให้บริการที่ประชาชนในชุมชนสนใจมาก ได้แก่ ห้องสมุด วันสำคัญ ด้านส่งเสริมสุขภาพ การออกกำลังกายเดินแอโรบิค การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย (กศน.) การเรียนอาชีพเสริม ความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยด้านที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม และสนามเด็กเล่น

6.3 ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการบริการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีความเหมาะสมที่สมาชิกให้เวลาได้ เช่น ช่วงเวลา 08.00-14.00 น. บางชุมชนให้บริการได้ในทุกช่วงเวลา แต่ขาดบุคลากรที่ดูแลประจำ

6.4 บริการสื่อ/กิจกรรมการเรียนรู้ควรจัดให้มีเพิ่มเติมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรให้บริการด้านหนังสือใช้ในการเรียน การอ่าน อินเทอร์เน็ต เพื่อใช้ในการติงดูเด็กในชุมชนให้มาร่วมกิจกรรมมากขึ้น และบุคคลมาสอนภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์ในวันเสาร์ อาทิตย์ ให้แก่เด็กๆ ในชุมชน ส่วนสื่อที่ควรจัดในการแจ้งงาน/บริการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้แก่ สื่อกระจายเสียงตามสาย เอกสาร ใบปลิว และโปสเตอร์ของโครงการต่างๆ

6.5 ช่องทางที่เหมาะสมในการใช้เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ข่าวสาร และกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้แก่ เสียงตามสาย การบอกต่อ ๆ กันของคนในชุมชน สื่อสิ่งพิมพ์ และบางชุมชนใช้เฟซบุ๊ก (Face book) แจ้งข่าวสารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

6.6 ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ข่าวสาร และกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้แก่ การใช้เครื่องขยายเสียงตามสายไม่ดังเท่าที่ควร บางคน

ไม่ชอบเสียงดัง ของการจัดกิจกรรมหรือการกระจายข่าวเสียงตามสาย (แต่เป็นส่วนใหญ่) บางครั้งขาดความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากไม่ได้รับรู้ข้อมูลจากสื่อหรือไม่มีเวลาเข้าร่วม หรือขาดสิ่งจูงใจในการเข้าร่วม

6.7 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้แก่ ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปอาจจะไม่มีเวลาเข้าร่วม ความคิดเห็นไม่ตรงกัน ขาดอุปกรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ที่สภาพดี ขาดเงินงบประมาณ ไม่มีกองทุน และขาดงบประมาณการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

7. แนวทางกลยุทธ์การสื่อสารที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชน และจัดทำสื่อที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนจากศูนย์การเรียนรู้

กลยุทธ์การสื่อสารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนซึ่งกลยุทธ์ด้านสื่อที่ประชาชนในชุมชนเปิดรับข่าวสารได้บ่อยครั้งมากที่สุด ได้แก่ ใบปลิว โปสเตอร์ และเสียงตามสายในชุมชน ตามลำดับ ส่วนกลยุทธ์การสื่อสารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนซึ่งเป็นสารและช่องทางการเผยแพร่ข่าวสารของศูนย์การเรียนรู้ที่คนในชุมชนมีความสนใจสาร/กิจกรรม/เนื้อหาการเรียนรู้ในระดับปานกลาง ส่วนช่องทางการสื่อสารในการประชาสัมพันธ์ โฆษณา และเผยแพร่การให้บริการหรือกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนพบว่าเจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชน ใบปลิว เอกสาร สิ่งตีพิมพ์ บ้ายประกาศ/ป้ายโฆษณาเป็นช่องทางการสื่อสารให้กับประชาชนในชุมชนเป็นลำดับต้น ๆ

8. การจัดทำสื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

สื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ผลิตขึ้นจากการวิจัยได้แก่ สื่อแผ่นพับ สื่อโปสเตอร์ และสื่อบุคคลในส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนให้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เป็นแหล่งการให้ความรู้ ทำกิจกรรม การฝึกอาชีพ การออกกำลังกาย และงานอดิเรก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยได้นำเอาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยและสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

1. กลยุทธ์การสื่อสารจากพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารและสื่อของประชาชนที่สามารถบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนในเขตจตุจักร

กลยุทธ์การสื่อสารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสื่อที่ประชาชนในชุมชนเปิดรับข่าวสารส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง คือ เสียงตามสายในชุมชนญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน สมาชิกในครอบครัว งานประเพณี/กิจกรรม คณะกรรมการชุมชน/ชมรม และโทรทัศน์ และสารที่ประชาชนสนใจ คือ กิจกรรมทางศาสนา ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษาและด้านฝึกอาชีพเสริม เนื่องจากเป็นสื่อที่อยู่ใกล้ชิดกับคนในชุมชน และเป็นสารที่คนในชุมชนได้นำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอรรถัย เวชภูมิ (2540 อ้างถึงใน รัชดาภรณ์ ชาญชาติพิงศ์, 2543: 43) ที่พบว่า คนในครอบครัวเป็นสื่อบุคคลที่ประชาชนเปิดรับข่าวสารมากที่สุด และสื่อมวลชนที่ประชาชนเปิดรับข่าวสารมากที่สุด คือ โทรทัศน์ และเป็นสื่อที่สารสามารถถ่ายทอดสารที่ประชาชนให้ความสนใจได้เป็นอย่างดี

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในระดับปานกลาง คือ การเข้าประชุม การสละทรัพย์สินส่วนตัวในการส่งเสริมการเรียนรู้ การชักชวนบุคคลอื่น ๆ

เข้าร่วมกิจกรรม การทำหน้าที่ดูแลรักษาทรัพย์สินของชุมชนและทางราชการ การติดตามความก้าวหน้าของศูนย์การเรียนรู้ การแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมด้านต่างๆ การประเมินผลงานกิจกรรม การช่วยเหลือด้านแรงงานในการจัดกิจกรรม และการติดตามการทำงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้ การประสานงานดำเนินกิจกรรม และการตัดสินใจกำหนดกิจกรรม ตามลำดับ ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่คนในชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐนันท์ ยอดธนันชัย (2554) ที่พบว่า ลักษณะการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีผู้นำชุมชนและประชาชนเป็นคณะทำงานมีส่วนร่วมทำงานในทุกขั้นตอนของการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับการแนะแนวการศึกษา อาชีพชีวิตและสังคม ทำให้ประชาชนในชุมชนมีศูนย์กลางการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นสถานที่เสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ถ่ายทอด แลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อประโยชน์ของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง

3. ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากกลยุทธ์การสื่อสารกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากกลยุทธ์การสื่อสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ในเชิงบวกระดับปานกลางที่ค่อนข้างไปทางมาก ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการของการสื่อสาร ซึ่งการถ่ายทอดและการรับความรู้ ความคิดมีอยู่ 3 ลักษณะคือ

3.1 การใช้รหัสสัญญาณโดยตรง เช่น การใช้สัญญาณเสียง ภาษาพูด สัญลักษณ์ ภาษาเขียน ภาษาท่าทาง ตลอดจนรหัสสัญญาณอื่น ๆ ที่กระทำโดยตรง ระหว่างผู้ถ่ายทอดกับผู้รับ

3.2 การใช้เครื่องมือในการถ่ายทอดเป็นการสื่อสารโดยผ่านทางเครื่องมือ เช่น การใช้สื่อทัศนูปกรณ์ วิทยุกระจายเสียง คอมพิวเตอร์ หรือเครื่องมือสื่อสารอื่น ๆ

3.3 การถ่ายทอดโดยกระบวนการทางสังคม เช่น การปฏิบัติสืบทอดทางประเพณี ศาสนา วัฒนธรรม และระบบอื่น ๆ ของสังคม (ปรมาศตเวทีน, 2540: 6-7) และสอดคล้องกับจุฬารัตน์ เอื้อละพันธ์ (2534 อ้างถึงใน รัชดาภรณ์ ชาญชาคริต พงศ์, 2543: 42-43) ที่พบว่า ปัจจัยทางด้านการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร เนื้อหาข่าวสาร และช่องทางการสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนในระดับสูงและความถี่ในการรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน

4. แนวทางกลยุทธ์การสื่อสารที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชน

จากด้านความคิดเห็นอื่นๆ และข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานและกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นแนวทางกลยุทธ์การสื่อสารที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนและจัดทำสื่อที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนจากศูนย์การเรียนรู้ มีเนื้อหา/กิจกรรมที่ประชาชนต้องการเรียนรู้ และได้รับประโยชน์มีหลายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับการมีพื้นที่ที่มีศูนย์เรียนรู้ชุมชน หมายถึง พื้นที่ที่มีอาคารจัดแสดงองค์ความรู้ ภูมิปัญญา ข้อมูลข่าวสารความรู้ มีคณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชนมีความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาหมู่บ้าน และมีการส่งเสริมการเรียนรู้ภายในชุมชน (ครรชิต พุทธิโกษา, 2554: 180)

ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานบริหารงาน/เข้าร่วมกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือ ให้ความร่วมมือดี/ดีมาก ไม่มีเวลาเข้าร่วมและเข้าร่วมบ้าง รู้สารและบอกต่อ ไม่ค่อยเกี่ยวข้องมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์ที่แน่นอน บริจาค

เงินและสิ่งของ ช่วยกันรักษาความสะอาด ดูแลชุมชน ไม่มีสิ่งจูงใจ และเข้าร่วมในวันเวลาที่ทุกคนว่างตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับที่แฟรงคลิน ลิสต์ (Franklyn Lisk อ้างถึงใน ชินรัตน์ สมสืบ, 2539: 23) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับและทุกรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง กำหนดรูปแบบ แนวคิดการมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวางในการเลือกการบริหารและการประเมินผลของแผนงานและโครงการต่าง ๆ ที่จะนำมาซึ่งการยกระดับความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

กลยุทธ์การสื่อสารหลัก คือ เสียงตามสาย สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อบุคคล สื่อบุคคลที่ยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ คือเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และทุกคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการแจ้งข่าวสารกิจกรรมแก่ประชาชนในชุมชน ส่วนเนื้อหาสารหรือกิจกรรมยังไม่ครบถ้วนตาม เข้าถึงประชาชนในระดับปานกลาง ทำให้การมีส่วนร่วมมีระดับปานกลาง จึงควรต้องปรับปรุงสื่อหรือช่องทางสารที่ประชาชนได้รับมากอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเกิดประสิทธิผลในการสื่อสารอันส่งผลต่อการเรียนรู้ของชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรได้ศึกษาการสื่อสารประเภทต่าง ๆ ในเชิงลึกที่มีผลต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
2. ศึกษาแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการกระบวนการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ครรชิต พุทธิโกษา. (2554). **คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ชินรัตน์ สมสืบ. (2539). “โรงเรียนกับชุมชน”. **เอกสารการสอนชุดวิชาโรงเรียนกับชุมชน**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฐนันท์ ยอดอนันชัย. (2554). **ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับการแนะแนวการศึกษา อาชีพชีวิตและสังคมศึกษา** ศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประมะ สตะเวทิน. (2540). **หลักนิเทศศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ประชุม เพ็งอ่อน. (2556, มีนาคม). **ยอดจำนวนประชาชนชุมชนหลังโรงเจ**. ประชาชนชุมชน, ชุมชนหลังโรงเจ. สัมภาษณ์.
- ประภัสสร ชูทอง. (2556, มีนาคม). **ยอดจำนวนประชาชนชุมชนหลังวิทยาลัยครูจันทร์เกษม**. ประชาชนชุมชน, ชุมชนหลังวิทยาลัยครูจันทร์เกษม. สัมภาษณ์.
- ประเวศ ะลี. (2534). **การศึกษาชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสัมมนาวิชาการเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านกับการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมกับการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- รัชดาภรณ์ ชาญชาคริตพงศ์. (2543). **การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร**. ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา ไชยวุฒิ. (2556, มีนาคม). **ยอดจำนวนประชาชนชุมชนนครหลวง**. ประชาชนชุมชน, ชุมชนนครหลวง. สัมภาษณ์.